

Наталія Скварок

КЛАСИЧНІ Й НОВІТНІ МОВИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЬВІВСЬКОЇ АКАДЕМІЧНОЇ ГІМНАЗІЇ

Одним із стратегічних завдань України згідно Державної національної програми «Освіта (Україна XXI ст.)» є відродження і розбудова національної системи освіти, зокрема сфери середньої освіти. Вивчення становлення гімназійної освіти України зумовлено тим, що аналіз історико-педагогічного досвіду гімназій як гуманістичного типу середнього закладу дозволяє адекватно оцінити її проаналізувати завдання та потреби сучасних гімназій. Організація процесу навчання в гімназіях України в минулому може бути прикладом для відродження і розвитку національної системи освіти.

Львівська Академічна гімназія є **alma mater** не лише українських гімназій, а й гімназій як типу навчального закладу на Україні і однією з найстаріших у Європі. Багата історія Львівської Академічної гімназії, є цінним джерелом ідей для наслідування у діяльності сучасних гімназій.

Найдавніші відомості про Львівську Академічну гімназію містяться у працях А. Андроховича, Е. Харкевича, річних звідомленнях дирекції про діяльність гімназії. Вивченню історії цього навчального закладу присвячені праці Р. Кухара, С. Шаха. Цікаві відомості про діяльність гімназії у різні періоди її становлення, спогади вчителів і гімназистів про навчання знаходимо у Ювілейній книзі Української Академічної гімназії у Львові [10].

Колишній директор гімназії Е. Харкевич у праці «Хроніка Львівської Академічної гімназії» [8] вказує на те, що дослідити історію становлення цього навчального закладу становить певні труднощі, адже вся документація до 1848 р. згоріла 2 листопада 1848 р. під час бомбардування Львова. Тому ця стаття є спробою дослідити зміст класичної освіти гімназії на основі архівних і сучасних джерел в історико-педагогічному аспекті.

Мета статті: проаналізувати зміст, методи, організацію навчання класичних і новітніх мов у Львівській Академічній гімназії.

Історія Академічної гімназії своїм корінням сягає XIV ст., коли було засновано латинсько-німецьку фарну (парафіяльну) школу, з якої потім виникла латинсько-польська митрополічна, або кафедральна школа. У 1382 р. її як «фарну школу міську» (від нім. слова *die Pfarre* –

парафія) заснували німці-поселенці, які приїхали до Львова з польським королем Казимиром. Міські радники були проти самоуправної поведінки у школі священника костелу Панни Марії. Внаслідок цього королем Ягайлом було вирішено на львівському суді, що лише міщани мають право влаштовувати, будувати й міняти школу, так як і вибирати відповідного ректора, представляти його священнику. Ректором міг стати лише учень Краківської академії, який повинен був мати науковий ступінь бакалавра, магістра або доктора. Так як ректор мав шанувати і підкорятися священникові, дана школа, як і всі інші тогочасні міські школи Західної Європи, була під церковною опікою [4, 10].

У 1412 р. латинський архієпископський престіл було перенесено з Галича до Львова. З того часу міська школа діяла при костелі Св. Духа. Незважаючи на те, що школа була під керівництвом священника, місто мало право вибору магістра цього навчального закладу. Таким чином Львів став освітнім центром краю, бо до школи ходили не тільки діти міщан, а й шляхтичів та селян. Засновником цієї кафедральної школи був львівський архієпископ Григорій з м. Сянока. Пізніше ця школа стала колонією Ягелонської академії у Кракові.

Впродовж XVI ст. школа здобула визнання вищої навчальної установи, яка готувала учнів до вступу в університет. Учні було поділено на три класи: **primani**, **secundani**, **tertiani**. Навчальний процес мав схоластичний характер **septem artes liberales** (сім вільних мистецтв). Перш за все навчали читати і писати. Програма навчання складалася із курсів граматики, риторики і діалектики, що разом утворювало **trivium**. Далі програма охоплювала курси арифметики, геометрії, астрономії і музики, тобто **quadrivium**. Мовою викладання була латинська, вивчалися німецька, польська, грецька мови. Так як школа була тісно пов'язана з костелом, учні вивчали Святе Письмо, костельний спів, літургію, катехизм, також в неділю та свята учні співали ранкову та вечірню, в будні дні молилися тричі на день. Про високий рівень викладання свідчить те, що учні, переважно діти багатих міщан, здобували подальшу освіту в Кракові, Болоньї, Римі та Парижі. Тому міщани

підтримували фінансово свою школу і гордились нею, особливо високо цінували безпосередній на неї вплив Краківської Академії. Серед студентів Краківської Академії були також українці, переважно діти з заможних сімей, які закінчили львівську міську школу. У той час рідномовне шкільне виховання рідною мовою було занедбане. Обсяг знань обмежувався читанням, писанням, вивченням церковно-слов'янської мови, літургії й церковного співу. Тому заможна українська шляхта, бажаючи вивести своїх дітей на вищі щаблі церковної ієрархії, віддавала їх на навчання до католицьких шкіл [8, 7].

Починаючи з другої половини XVI ст. Краківська Академія втрачає вплив над своєю львівською колонією. Причиною цього були суперечки за колонії між Академією і чином Єзуїтів. Із зростанням та поширенням єзуїтських колегій, колонії Краківської Академії занепадали. У 1591 р. єзуїти заснували свою резиденцію у Львові (у 1599 р. перетворена на колегію), а при ній гімназію і початкову школу. У 1608 р. в гімназії навчалось 200 учнів. Єзуїти притримувалися навчального плану свого генерала Ів. Аквавиви. За цим планом гімназія складалася з 3 граматичних класів (*infima, grammatica, syntaxis*) і 2 гуманітарних (*rhethorica, poesis*). Згодом було додано ще найнижчий клас *principia*, так що було 4 граматичних і 2 гуманітарних класи. Мовою викладання була латинська, досконале оволодіння якою було обов'язковим. Навчали її за граматику Альвара, потім учні читали уривки з творів класичних латинських авторів. Грецька мова вивчалася з другого класу, але не на достатньому рівні. Мало уваги приділялося навчанню стародавньої історії і географії. Незважаючи на це, гімназія мала крашу на ті часи методику навчання, хороших вчителів і була найкращою серед інших шкіл. Цим пояснюється велика кількість учнів (1613 р. – 580, 1700 р. – 700 учнів) [1, 16].

Після 1772 р., з переходом Галичини з-під влади Польщі під владу Австрії змінюються суспільно-економічне, політичне й культурно-освітнє життя краю. Через рік орден єзуїтів було зліквідовано через те, що він став причиною незгоди між державами і церквою. У зв'язку з цим перестали існувати єзуїтська академія і гімназія у Львові. У 1774 р. Марія Терезія відкрила нову середню школу австрійського типу під назвою «Королівська державна гімназія». Ця гімназія не була продовженням єзуїтської, вона мала іншу систему навчання, мовою викладання була латинська, німецька була допоміжною. Гімназія складалася з 3 граматичних і 2 гуманітарних класів.

У 1784 р. Йосиф II закрити Терезіанську гімназію, натомість 21 жовтня того ж року було

відкрито університет, а при ньому гімназію. Ці два заклади повинні були готувати урядовців і кандидатів у священики із знанням української мови. Гімназія знаходилася у тому ж приміщенні, що й університет. Гімназію з університетом пов'язувало не лише те, що вони мали спільне приміщення, а й те, що учні гімназії переходили до університету без повторного запису (іматрикуляції) й іспитів, а будучи звільненими від шкільної оплати в гімназії, зберігали це право і в університеті. Кожен учень перед тим, як вступити до університету на обраний ним факультет, повинен був перш за все поступити на філософії на 2, або на 3 роки. Це був перехідний етап перед вступом до університету. Учні вивчали предмети і природничого і математичного циклу, а також історію та філологію. Викладання проводилося латинською мовою. Вивчення німецької мови було необов'язковим, але якщо ніхто не хотів її вивчати, цей предмет не викладався взагалі. У 1800 р. гімназія складалася з 6 класів: 4 граматичні та 2 гуманітарні. У 1839 р. у гімназії навчалось 467 учнів, а в 1847 р. їх кількість зросла до 562, що створювало значні труднощі при організації навчального процесу. «... трудно представити собі, як могла виглядати наука в такому натовпі різного віку учеників; декотрі класи числять їх значно більше як сотку, а в самій 1 класі сидять побіч 9 і 10-літніх дітваків 16–20-літні вусаті молодці; за нормальне найвище число учеників в одній класі було тоді прийнято 80 [8, 21]». Програма навчання в той час виглядала так: в 1 і 2 граматичних класах вивчали релігію, латинську мову, географію, арифметику, історію, в 3 і 4 – грецьку мову. В двох гуманітарних класах вивчали релігію, літературу і стилістику, грецьку мову, географію, історію, алгебру. Мовою викладання була латинська й частково німецька мови. Після «весни народів» 1848 р., коли Собор руських учених виступив за право викладання руської мови, Академічна гімназія одержала більше прав. У 1848 р. руська й польська мова були введені у навчальну програму як додаткові предмети. З 5 лютого 1849 р. згідно міністерського розпорядження вивчення руської мови стало для учнів всіх класів обов'язковим, на цей предмет відводилося 2 години на тиждень. Важливим додатком до міністерського розпорядження було те, що вчителі, які достатньо володіли руською мовою, могли викладати нею інші предмети. Але руська мова не стала мовою викладання в гімназії. Причина цього полягала у тому, що тоді не було достатньо вчителів, які могли викладати руською мовою, укладати підручники, розробляти руську термінологію. Дослідник історії Львівської Академічної гімназії С. Шах згадує що: «Треба було зі сторони русинів великого труду і заходу,

дуже великої усильности і витривалости, щоби використати прихильні для русинів розпорядки міністерства наук. На велике зусилля і жертву русинів тоді не було стати. Тодішні руські провідники зійшлися і внесли просьбу до Відня, щоби в Академічній гімназії привернути викладову німецьку мову, доки руська мова не виобразується. Тому прохання і вдоволено» [9, 52]. Після невдалої спроби ввести руську мову як мову викладання всі предмети вивчали німецькою мовою, в тому числі і латинську мову. У жовтні 1860 р. в Австрії була проголошена нова Конституція. Галичина отримала автономію з власним сеймом і крайовим урядом. Королівським розпорядженням від 10 квітня 1861 р. уряду Галичини було доручено вжити заходів для надання належного статусу руській мові. Це позитивно вплинуло на стан викладання руської мови в Академічній гімназії. У 1865 р. мовою викладання в нижчих класах стала руська. Але відсутність руських підручників призводила до труднощів у процесі викладання. Учні повинні були перекладати в думці текст німецького або польського підручника на рідну мову, а потім на латинську або грецьку. Навчання німецької мови в першому класі відбувалося на основі руської читанки для 4 класу народних шкіл, бо це був єдиний рідномовний підручник на той час. Не було також визначеної термінології і кожний вчитель називав предмети по різному. Труднощі виникали і у вищих класах гімназії, де мовою викладання була польська [4, 56].

У 1868 р. було створено товариство «Просвіта», головою якого з 1870 р. був Ю. Лаврівський. У 1871 р. він звернувся до Краєвої Шкільної Ради з вимогою обов'язкового навчання рідної мови у всіх школах краю і перехід на руську мову навчання у вищих класах Академічної гімназії. Розпорядженням Краєвої Шкільної Ради з 1874 р. руська мова стала мовою викладання у всіх класах. Перший випускний іспит (матура) руською мовою відбувся у травні 1878 р. З того часу всі акти, протоколи, каталоги, свідоцтва і звіти писалися лише рідною мовою.

Перешкодою до українізації гімназії була нестача рідномовних підручників. Важлива роль у створенні українських шкільних підручників належить Василю Ільницькому, який був директором гімназії з 1867 по 1892 роки. Він був заслуженим патріотом і народовцем, який надав гімназії національного спрямування у її розвитку. Ним було створено фахову комісію, завданням якої було опрацювання нових українських шкільних підручників та розробка термінології з усіх навчальних предметів [10, 52]. Крайова Шкільна Рада (її членами були в основному поляки) намагалася замінити українську абетку латинською, мотивуючи тим, що вживана

серед українців «гражданка» є частиною російського правопису і сприяє поширенню москвофільства в краю. Завдяки зусиллям фахової комісії було відстояно українську абетку і правопис, а у 1871 р. замість «Читанки» В. Ковальського з'явилася «Руська Читанка» для нижчих гімназійних класів, згодом з'явилися інші підручники. Видавництвом підручників займалося товариство «Просвіта», а з 1873 р. – Літературно-наукове товариство ім. Шевченка у Львові. Ці видання відзначалися мовним і методичним вдосконаленням і з'явилися у зреформованому правописі – «кулішівці».

У 70–80-х роках XIX ст. в гімназії відбуваються зміни в організації навчання. Розпорядженням Міністерства Віросповідань і Освіти 11 квітня 1877 р. при гімназії створено підготовчий клас. «Була така приготівляюча кляса о стілько пригідною, що гімназія одержувала з тої кляси певне число учеників вже уложених і вишколених, привиклих вже до учителів і до порядків гімназії і приготівлених до гімназійної науки так, що бодай на сей гурток учеників можна було напевно числити, коли ученики, прийняті на основі вступного іспиту, становлять завсігди елемент менше певний, бо сам іспит з різних причин не дає і не може дати достаточної запоруки належного приготівлення» [8, 35]. Цей клас було ліквідовано у 1894 р. Причиною цього могло бути те, що на той час у Львові було дві народні школи з українською мовою навчання – школа вправ при учительській семінарії і 4-класна школа ім. Маркіяна Шашкевича. Для вступу у гімназію учні складали екзамен з української і німецької мов, релігії, географії з природознавством, історії і рахунків. З релігії учні повинні були знати щоденні молитви, основні поняття християнської релігії; з української мови – грамотно написати диктант, читати тексти з читанки й викладати основний зміст прочитаного, розрізняти прості і складні речення, розбирати їх за частинами мови, відмінювати іменники, займенники і прикметники, знати часи дієслова; з німецької мови вимагалася написання легкого диктанту, зміст якого пояснювався рідною мовою перед написанням, читання початкового шкільного підручника, відмінювання іменників, займенників і прикметників, знання часів дієслова; з географії та природознавства – орієнтація в сторонах світу, основні поняття про ріки, озера, моря, океани, континенти та їх розміщення, опис відомих рослин, тварин; з рахунків – писання і читання чисел до мільйона, додавання і віднімання, множення і ділення [7, 76].

У 1906 р. через збільшення кількості учнів було відкрито філію Академічної гімназії. Вона була створена внаслідок відокремлення від головної гімназії по одному відділенні перших

чотирьох класів.

З початком війни обидві гімназії були закриті. У 1914–1915 рр. гімназія не працювала через окупацію Львова російськими військами. Навчання було відновлено у 1915 р. після визволення міста. Тоді учні пройшли курс навчання за два роки – 1914–1915 і 1915–1916 рр. Під час війни кількість учнів дуже зменшилась: 1915–1916 рр. – 321, а в 1918–1919 рр. вона досягнула мінімуму – 199 учнів. Причиною цього було те, що значна кількість старших учнів була призвана до війська, багато сімей переселилися. Завдяки ініціативі крайового інспектора українських гімназій, д-ра Івана Копача, на еміграції під час перерви в навчанні було відкрито базу для продовження педагогічної діяльності. Під керівництвом директора І. Кокорудза у Відні провадилися коєдукаційні гімназійні курси, а також проходили іспити зрілості. У 1915 р. гімназія і її філія розміщувалися у Народному Домі м. Львова, у концертній залі якого 19 жовтня 1918 р. було проголошено українську державність, а по класах гімназії з 1 листопада розташувалася перша бойова квартира УГА [4, 73].

Після приєднання Галичини до Польської республіки у 1919 р. гімназію і її філію було введено в польську шкільну систему як державну гімназію з українською мовою навчання і філію державної гімназії з українською мовою навчання у Львові. Згідно реформи польського шкільництва 8-класні гімназії було перетворено на 4-класні і 2-річні ліцеї. До гімназії учні вступали після завершення 6-річної народної школи. З 1933 по 1937 навчальні роки у закладі з'явилися 4 класи нової гімназії, а з 1937 по 1939 – 2 класи ліцею. Навчання в гімназії завершувалося «малою матурою» (випускні іспити), після чого учні складали вступні іспити до ліцею. Відповідно до своїх зацікавлень і здібностей учні поступали до одного з трьох типів ліцею: класичного, гуманітарного або математично-природничого. Після завершення ліцею учні складали «головну матуру», після чого мали право поступати до університету [4, 80]. Згідно розпорядження Міністерства освіти 30 серпня 1933 р. у гімназії було відкрито коєдукаційний відділ з правом приймати 10 відсотків учениць (це були переважно доньки державних урядовців). Це була перша і єдина державна коєдукаційна гімназія у Львові.

У 1939 р. з приходом більшовицької влади на територію Галичини гімназію і її філію було зреформовано у 10-річну середню школу. Навчання у новій школі тривало від осені 1939 до літа 1941 року. В цей час значно знизився рівень навчання. Це було пов'язано з тим, що 12-річну програму навчання потрібно було скоротити до 10-річної, деякі вчителі залишили гімназію, бо

були призначені викладачами Львівського університету, бракувало підручників і матеріалів для навчання. Відбувалася також радянська закладка, історія ВКП(б) і російська мова стали основними шкільними предметами, було скасовано релігію [10, 65].

Під час німецької окупації гімназію знову було відновлено. Головна гімназія офіційно стала 1-ою, а її філія – 2-ою українською гімназією. Було також відновлено 8-класову гуманітарну програму навчання. Навчання тривало до кінця червня 1944 р. З другим приходом більшовиків обидві гімназії перестали існувати, так як були включені у радянську 10-річну систему освіти.

За час свого багаторічного існування Академічна гімназія випустила приблизно 5 000 освічених, національно-свідомих українців, серед яких багато світочів у різних галузях національно-суспільного життя. Основою освіти в гімназії протягом всього періоду її існування, крім радянського, була класична філологія. Про це свідчать навчальні плани гімназії, які містяться у щорічних звітах про діяльність цього навчального закладу. Так, наприклад, із звітів за 1888, 1893, 1896, 1901, 1917 роки можна дізнатися, що учні вивчали 12 предметів: релігія, латинська, українська (руська), польська, німецька, грецька мови, географія і історія, математика, історія натуральна (зоологія і ботаніка), фізика, логіка, психологія. До обов'язкових предметів належали: каліграфія, рисунки, стенографія, спів, французька мова, а з 1907 р. – англійська. Тижневий розклад годин предметів, які вивчалися, подано у таблиці.

Таблиця 1.

Навчальний план гімназії у 1888–1917 навчальних роках [5]

Предмети	Класи								Загальна кількість тижн. год.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Релігія	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Латинська мова	8	8	6	6	6	6	5	5	50
Руська мова	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Польська мова	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Німецька мова	6	5	4	4	4	4	4	4	35
Географія і історія	3	4	3	4	3	4	3	3	27
Математика	3	2	3	3	4	2	2	2	21
Історія натуральна	2	2	2	–	2	2	–	–	10
Грецька мова	–	–	5	4	5	5	4	5	28
Фізика	–	–	–	3	–	–	3	3	9
Логіка	–	–	–	–	–	–	2	–	2
Психологія	–	–	–	–	–	–	–	2	2
Разом	29	28	30	31	31	30	30	31	240

З тижневого розподілу годин помітно, що гімназія мала чітко виражений класичний харак-

тер. З **240** годин **153** години відводилося на вивчення мов, що складало приблизно **64 %** усього навантаження. З **5** мов, що вивчались домінувала латинська мова, на вивчення якої відводилася найбільша кількість годин. Після реформи польського шкільництва у **1932** році відбулися зміни і в навчальному плані гімназії. У 4-річній гімназії додалися нові предмети: біологія, хімія, практичні заняття і тілесні вправи, з навчального плану були усунені такі предмети, як грецька мова, зоологія, ботаніка. Грецьку мову продовжували вивчати учні класичного ліцею, крім цього з нових предметів вони вивчали питання сучасного життя, військовий вишкіл. На вивчення мов в гімназії відводиться **59** зі **130** загальної кількості годин: польська мова – **16**, українська мова – **16**, латинська мова – **13**, німецька мова – **14** годин. У класичному ліцеї на вивчення мов відводиться **36** годин зі **68**: польська мова – **7**, українська – **7**, латинська – **8**, грецька – **8**, німецька – **6**. Цікава інформація щодо навчання новітньої – англійської мови – знаходиться у звітномленні за **1937/1938** роки. Розуміючи потребу знання іноземних мов, Батьківський Кружок сприяв вивченню цієї мови. Навчання тривало від жовтня **1937** до квітня **1938** року. Курс навчання складав **32** лекції, які прослухали **32** учні з різних класів. Навчання відбувалося методом аудіювання та читання уривків з англійських читанок. Слухання учнями текстів, записаних носіями мови мали важливе значення для оволодіння правильною вимови, що становило найбільші труднощі для учнів. З граматики було вивчено множину іменників, відмінювання правильних дієслів і головних неправильних дієслів, ствердження, питання, заперечення, допоміжні дієслова (**be, have, do**). Крім письмових вправ учні писали по два диктанти на кожній лекції, описували зображене на малюнку.

Одним із методів навчання новітніх мов був груповий метод. Зі спогадів одного з учнів гімназії дізнаємося, що у третьому класі як не обов'язковий предмет можна було вивчати французьку мову. Вчитель ділив клас на групи по п'ять учнів. Члени групи спілкувалися лише французькою мовою. Був обраний голова групи, якого повинні були слухатися учні і який відповідав за свою групу перед вчителем. Застосування цього методу навчання свідчить про високий рівень викладання у гімназії [10, 399].

Німецька мова була одним із профілюючих предметів. До учнів висувалися високі вимоги: вільне володіння німецькою мовою в усній і письмовій формі в обсязі усіх гімназійних предметів. У перших двох класах учні вивчали граматику німецької мови за підручником Германа-Петеленца-Калитовського. З третього класу починалася лектура (читання)

творів німецьких авторів. У молодших класах учні читали казки братів Грімм, у старших – уривки із творів Гете, Міллера, Лессінга, Шаміссо. Під час читання і виконання письмових вправ повторювалася і доповнювалася граMATИКА німецької мови, засвоєна у молодших класах.

Класичні мови вивчалися на основі граMATИКО-перекладного методу. Учні вивчали граMATИЧНІ правила, перекладали кожне слово, потім з цих слів складали за певним зразком речення, з речень – уривки. Аналогічно здійснювався переклад на рідну мову античного тексту. Латинська граMATИКА вивчалася ґрунтовно в першому і другому класах. У старших класах на передній план виступала робота над змістом класичних творів. Так у третьому класі на лектуру римських авторів відводилася половина годин. В наступних класах більша частина часу відводилося на лектуру, з п'ятого класу на граMATИКУ відводилася лише одна година, решта – на лектуру. ГраMATИКУ у першому і другому класах вивчали за підручником Самолеви́ча-Цеглинського, з третього – Шульца-Огоновського. Отримавши достатній лексичний запас, навики у перекладі, учні у нижчій гімназії починали читати легкі твори Корнелія Непота. У старших класах учні вивчали нотатки Юлія Цезаря про гальську війну, «Енеїду» Вергілія, твори Овідія, Лівія, Курція, Таціта, Ціцерона, Горація. ГраMATИКА грецької мови детально вивчалася в третьому і четвертому класі за підручником Фідерера. З п'ятого класу починалася лектура грецьких авторів. Учні читали «Іліаду» і «Одісею» Гомера, твори Геродота, Демосфена, Плутарха, Арістотеля, «Апологію» Платона, «Анабазис» Ксенофонта.

З каталогу успішності за **1924/1925** навчальний рік, який знаходиться у Державному архіві Львівської області [2], дізнаємося про рівень успішності учнів з мов. Подаємо зведену таблицю оцінок учнів **IV A** і **VIII A** класу (в **IV** класі навчалася **50** учнів, в **VIII** – **32** учнів).

Таблиця 2.

**Оцінки учнів з мов
(IV A і VIII A класи гімназії)**

Оцінка	Мови									
	Польська мова		Руська мова		Латинська мова		Грецька мова		Німецька мова	
	IV	VIII	IV	VIII	IV	VIII	IV	VIII	IV	VIII
Дуже добре	8	1	10	4	6	7	2	6	6	9
Добре	8	11	7	8	8	9	9	10	9	5
Задовільно	25	20	33	18	21	16	29	16	19	18
Незадовільно	9	2	0	0	15	0	10	0	16	0

З наведених даних можна зробити висновок, що учні володіли мовами на середньому

рівні, при чому у старших класах успішність знижувалася. Можливо, це було пов'язано з великою кількістю мов, що вивчалися, недостатньо ефективною методикою навчання, зменшенням кількості годин на викладання мов у старших класах, складністю лектури античних творів, великою кількістю учнів у класі (30–50 учнів).

Про ставлення учнів до навчання дізнаємося з їхніх спогадів, вміщених в Ювілейній книзі гімназії. Гімназія дала їм загальну освіту і солідну підготовку до навчання в університеті, гімназія класичного типу заставляла думати і солідно над собою працювати. Вона навчила їх розуміти й любити античний світ. «Психологічно глибокі картини великих людей і їхньої творчості, між ними – Олександра Великого – Непоса, географічні описи та людські характери у зв'язку з воєнними подіями в боротьбі за державну владу – Анабазис Ксенофонта. А що вже говорити про «Іліаду» й «Одісею» Гомера. Глибина думки Сократа, Платона та багато іншого. Все це озброює духово й будує життєві віхи» [10, 404].

У різні часи в Академічній гімназії викладали: Іван Боберський, Анатоль Вахнянин, Михайло Возняк, Михайло Галущинський, Іван Зілінський, І. Кокорудз, Філарет Колеса, Іван Крип'якевич, Станіслав Людкевич, Омелян Огоновський, Олена Степанів-Дашкевич, Михайло Пачовський, Степан Рудницький та ін. Директорами в різні роки були І. Бабій, В. Ільницький, І. Кокорудз, Д. Лукіянович, М. Сабат, Е. Харкевич та ін. У гімназії свого часу навчалися: Євген Коновалець, Мирон Кордуба, Василь Кучабський, Анатоль Курдидик, Роман Сушко, Роман Шухевич та інші. Вихованці гімназії з любов'ю і теплою згадують своїх вчителів, які глибоко знали свій предмет, вміло і доступно викладали, були вимогливими, любили і поважали своїх учнів.

Отже, за багатостолітню свою діяльність Львівська Академічна гімназія, незважаючи на складний період свого становлення, матеріальні труднощі, відсутність достатньої кількості навчального матеріалу, завдяки наполегливій і відданій праці педагогів і учнів була важливим культурним, виховно-освітнім осередком Галичини. За словами колишнього вихованця та професора Академічної гімназії Степана Шаха

«Львівська Академічна гімназія протягом другої половини XIX і першої половини XX ст. дала західній вітці українського народу його національно-політичне обличчя; а через політичну приналежність до Австрії і завдяки плеканню знання греки і латини впровадили галичан в орбіту західноєвропейської культурної спільноти...» [9].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрохович А. Из минулого Академічної гімназії у Львові // Українська школа. – 1925. – № 49–51. – С. 15–23.
2. Державний архів Львівської області. – Ф. 1262, оп. 192, спр. 1, 9.
3. Курляк І. Є. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864–1918 рр.): монографія. – Львів, 1997. – 222 с.
4. Кухар Роман В. До блакитних вершин. Перша Українська Академічна гімназія у Львові в історичній перспективі. – Лондон, 1981. – 146 с.
5. Львівська державна гімназія з українською мовою навчання. Звідомлення про життя й працю. – Львів: Накладом «Батьківського кружка», 1888, 1896–1897, 1900–1901, 1916–1917, 1921–1922, 1931–1932, 1937–1938.
6. Мацьків Т. Англійський текст Зборівського договору з 1649 р. та інші вибрані статті. – Нь'ю Йорк, в-во М. П. Коць, 1993. – С. 276–297.
7. Ткачик О. Підготовка інтелектуальної еліти в гімназіях Галичини // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 75–77.
8. Харкевич Е. «Хроніка Львівської Академічної гімназії» // Львівська державна гімназія з українською мовою навчання. Звідомлення про життя й працю. – Львів, Накладом «Батьківського кружка», 1900–1901 рр. – 80 с.
9. Шах С. Львів – місто моєї молодости. Ч. III. «Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія». – Мюнхен: Християнський голос, 1956. – 362 с.
10. Ювілейна книга Української Академічної Гімназії у Львові: На 100-річчя Першого Українського іспиту зрілості 1878–1978. – Філадельфія, Мюнхен, 1978. – 612 с.